

The Impact of Transparency Strategy, Corruption Index and Banking Characteristics on Competitiveness Index in the Selected Exchange Banks

Hassan Shokouh*, Mohammad Sadegh Haji Mullah Mirzaei**

Hamid Haji Mullah Mirzaei ***

Abstract

As the transparency of the banking system increases, the information gap will narrow and eventually competition between banks for profitability will increase. The importance of banking competition can be expressed and emphasized because with its increase, the economic growth rate will also be affected and the economic cycle will start. Therefore, paying attention to the two issues of transparency of the banking system and the competitiveness of banks and their influence from each other can be considered a turning point in the prosperity of the economy and move the country's economic growth rate in a positive direction. The present article deals with the impact of transparency, corruption index and banking characteristics on competition index accepted in Tehran Stock Exchange for the years 2013 to 2018. The present study is applied in terms of purpose and descriptive in terms of the analytical nature, and given that by using past information, the model is estimated to be a post-research type. The results of the model estimation show that transparency has a positive and significant effect on increased competitiveness, and the corruption index has reduced the competitiveness index in selected stock banks.

Keywords: Transparency, Corruption Index, Banking Competitiveness, Bank Characteristics, Lerner Index

* PhD in Political Science, Iranian Political Economy, University of Tehran, Tehran, Iran

** Corresponding author: PhD student in Islamic economics, international economics, Firuzkoh branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

*** PhD in public administration, policy orientation, assistant professor of Imam Hossein University (peace be upon him), Tehran, Iran

This article is an open-access article distributed under the terms and conditions of the

Creative Commons Attribution Non-Commercial (CC-BY-NC) license.

نشریه

«پژوهش‌های راهبردی بودجه و مالیه»

(سال دوم، شماره ۴، زمستان ۱۴۰۰: ۱۵۷ - ۱۲۹)

شاپا چاپی: ۱۸۰۹ - ۲۷۱۷
شاپا الکترونیکی: ۱۹۹۸ - ۲۷۱۷

تأثیر راهبرد شفافیت، شاخص فساد و ویژگی‌های بانکی بر شاخص رقابت در بانک‌های منتخب بورسی

حسن شکوه*، محمدصادق حاجی ملا میرزایی**، حمید حاجی ملا میرزایی***

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۲/۰۹

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۰/۲۱

چکیده

زمانی که شفافیت نظام بانکی ارتقا می‌یابد، خلأ آگاهی پر می‌شود و باعث بهبود رقابت‌پذیری میان بانک‌ها شده و منجر به سوددهی بیشتر خواهد شد. توجه به رقابت بانکی از این نظر مورد توجه است که با بهبود آن، میزان رشد اقتصادی مثبت شده و بازدهی سیستم اقتصادی را نیز افزایش می‌دهد. به همین خاطر، نگاه به دو مؤلفه شفافیت سیستم بانکی و رقابت‌پذیری بانک‌ها و تأثیرپذیری آن‌ها از یکدیگر، باعث شکوفایی اقتصادی شده و رشد اقتصادی را در جهت مثبت سوق می‌دهد. مقاله حاضر به موضوع تأثیر شفافیت، شاخص فساد و ویژگی‌های بانکی بر شاخص رقابت در بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران برای سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۷ پرداخته است. پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی و از نظر ماهیت تحلیلی توصیفی است و با توجه به اینکه با به‌کارگیری اطلاعات گذشته، برآورد مدل صورت گرفته، از نوع تحقیقات پس‌رویدادی می‌باشد. نتایج حاصله از تخمین مدل نشان می‌دهد که شفافیت بر افزایش رقابت‌پذیری تأثیر مثبت و معنادار داشته و شاخص فساد نیز باعث کاهش شاخص رقابت‌پذیری در بانک‌های منتخب بورسی شده است.

کلیدواژه‌ها: شفافیت؛ شاخص فساد؛ رقابت‌پذیری بانکی؛ ویژگی‌های بانکی؛ شاخص لرنر.

طبقه‌بندی JEL: C33, Q45, Q41, E40, G30

* دکتری علوم سیاسی، گرایش اقتصاد سیاسی ایران، دانشگاه تهران، تهران، ایران

Hass_shokhou@yahoo.com

** نویسنده مسئول: دانشجوی دکتری اقتصاد اسلامی، گرایش اقتصاد بین‌الملل، واحد فیروزکوه، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران،

ایران

Mmirzaee68@yahoo.com

*** دکتری مدیریت دولتی، گرایش خط مشی‌گذاری، استادیار دانشگاه جامع امام حسین (علیه السلام)، تهران، ایران

Hhmirzaee@gmail.com

این مقاله یک مقاله با دسترسی آزاد است که تحت شرایط و ضوابط مجوز (CC BY-NC) Creative Commons Attribution Non-Commercial

Commercial

توزیع شده است.

مقدمه

در کشورهای توسعه‌نیافته سطح بالای فساد به‌عنوان یک مؤلفه تأثیرگذار شناخته شده است، اما با این وجود همواره در سطح کشورهای دنیا اتفاق می‌افتد، چراکه یک حقیقت غیرقابل انکار وجود دارد با این عنوان که فساد به ناحیه یا کشوری خاص و یا میزان توسعه‌یافتگی آنان محدود نمی‌باشد (لامبسدورف^۱، ۲۰۰۹). برخلاف رواج مصادیق فساد در همه کشورها، بررسی اثرات این پدیده در اقتصاد، با اتکا به دو نظریه متفاوت فساد، به‌عنوان روغن کاری چرخ‌دنده‌ها، تسهیل‌کننده فرآیند رشد و توسعه، در برابر سنگ‌ریزه‌های اقتصادی مانع این راه شده است. پیروان رویکرد اول بر مبنای یک زنجیره تاریخی مبتنی بر رخداد‌های دهه ۶۰ و ۷۰ میلادی این‌گونه استدلال می‌کنند که فراهم بودن فعالیت‌های مالی فاسد و پرداخت‌های غیرقانونی جهت تسلط بر کارکردهای نادرست سیستم دیوان‌سالاری، راهی برای فرار از اثرات پرهزینه قانون و سیاست‌های ناصحیح حکومت‌هاست. فساد در این دیدگاه راهکاری عقلایی در جهت پاسخ به سیاست‌های غیرمنطقی و ناکارآمد دولت می‌باشد که از آن به‌عنوان فساد مؤثر یاد می‌شود (هانتینگتون^۲، ۲۰۱۴).

فساد اداری در ایران باعث شده تا امنیت سرمایه‌گذاری، بالأخص سرمایه‌گذاری در بازار بورس به شدت کاهش یافته و منجر به وابستگی بی‌شمار به سرمایه‌گذاری دولت شده که عمدتاً ناکافی، ناکارآمد و غیرمولد بوده است. به همین خاطر فساد در ایران تبدیل به یکی از مهم‌ترین موانع پیشرفت اقتصادی کشور شده است (بیانی، ۱۳۹۱).

در حال حاضر اصلی‌ترین شاخص ارزیابی عملکرد شرکت‌ها و موسسه‌های مالی میزان بازدهی سهام آن‌ها می‌باشد. این شاخص با در اختیار قرار دادن اطلاعات به سرمایه‌گذاران کمک می‌کند تا شناخت قابل قبولی از عملکرد شرکت‌ها و مؤسسات مالی داشته باشند. فساد اداری بر روی این مؤلفه اثر عکس دارد و هنگامی که این شاخص روند کاهشی داشته باشد زنگ خطری

1. Lambesdorfe
2. Hantingtone

برای موسسه است و عملکرد آن را مطلوب گزارش نمی‌کند (جهانخانی و پارسائیان، ۱۳۷۶).
مراد از بازده کل، عایدی است که در یک سال به سهم تعلق خواهد گرفت، این مزایا به شرح زیر می‌باشد:

۱. رشد ارزش سهم در پایان هر سال مالی به نسبت آغاز سال مالی مورد نظر (اختلاف بین میزان اول و آخر سال مالی سهام موسسه)
۲. سود نقدی ناخالص سهام مطابق مصوبات مجمع عمومی صاحبان سهام که پس از کسورات مالیاتی وصول می‌شود.
۳. سود متعلق به حق تقدم خرید سهام
۴. سود متعلق به سهم جوایز (شاهرخی، ۱۳۹۳).

به جهت انفعالی عمل کردن موتور پیشرفت کشور و نیز مسئله بی‌اعتمادی سرمایه‌گذاران به بازار بورس، به خاطر فساد اداری شکل گرفته، ناگزیر هستیم ضمن ریشه‌یابی علت اصلی استمرار فساد اداری و ایجاد شفافیت، بازده سهام را افزایش دهیم تا منجر به تمایل سرمایه‌گذاران به سرمایه‌گذاری در بازار سهام شود تا شاهد بهبود و رشد سرمایه‌گذاری باشیم (مدنی، ۱۳۹۳).
رقابت بانکی بر اساس شاخص لرنر^۱، هنگامی شکل می‌گیرد که نرخ رشد ارزش سهام بر اساس قیمت تمام شده حاشیه‌ای محاسبه شود. قیمت تمام شده حاشیه‌ای نمایانگر مقدار هزینه صورت گرفته جهت افزایش انتشار اطلاعات می‌باشد (برگر و همکاران^۲، ۲۰۰۹). هنگامی که مؤسسات مالی اطلاعات حاشیه‌ای مرتبط با سود سهام و بهای سهام را منتشر می‌کنند، بر میانگین شاخص بهای سهام اثر می‌گذارد (گمز و پونز^۳، ۲۰۱۳). از طرفی شفافیت در سیستم بانکی، باعث افزایش رقابت‌پذیری بانک‌ها شده و منجر به ارتقای قدرت بازار در جذب سرمایه‌های سرگردان در بلندمدت خواهد شد (سمنوا^۴، ۲۰۱۲). هنگامی که میزان انتشار و شفافیت در سیستم

1. Lerner Index
2. berger et al
3. Gomez and Ponce
4. Semenova

بانکی به میزان مطلوبی افزایش یابد سرمایه‌های سرگردان جذب سیستم بانکی کشور خواهد شد. در حقیقت سطح انتشار و رقابت‌پذیری، دو مؤلفه اساسی در ارتقای مطلوبیت شفافیت سیستم بانکی بوده و بر اساس شاخص لرنر، بهای سهام و قیمت حاشیه‌ای مشخص‌کننده میزان این مطلوبیت می‌باشد (لایندیر و تسمار^۱، ۲۰۱۱). در دهه اخیر، حسابرسی میزان شفافیت اطلاعاتی بانک‌ها، شاخصی جدید و پیشرفته برای افزایش رقابت بانکی محسوب می‌گردد. زمانی که حساب‌برسان سطح رضایتمندی شفافیت در اطلاعات را بررسی می‌کنند، در حقیقت رقابت‌پذیری بانک‌ها را نیز مشخص می‌کنند (مورنو و تاکالو^۲، ۲۰۱۲). به همین خاطر شفافیت، اصلی‌ترین شاخص رقابت‌پذیری بانکی معرفی شده و بدون ارتقای سطح شفافیت اطلاعاتی، افزایش رقابت بانکی رخ نخواهد داد.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

فساد اداری

تعریف قانونی فساد اداری بهره‌مندی از جایگاه و قدرت دولتی به‌منظور دستیابی به منفعت شخصی است (حاجیان، ۱۳۸۹). تعریف فساد بر اساس افکار عمومی جامعه نیز اقداماتی است که از نگاه مردم، دور از اخلاق و مضر باشد. به خاطر وجود تفاوت در باورهای مردم، هیمر (۱۳۸۸) فساد اداری را به سه دسته تفکیک می‌کند: فساد اداری سیاه، خاکستری و سفید. فساد اداری سیاه: اقدامی است که از دیدگاه مردم و نخبگان سیاسی مذموم است و عامل آن باید مجازات گردد. به‌عنوان مثال می‌توان به اخذ رشوه برای عدم رعایت شاخص‌های ایمنی در احداث ساختمان اشاره کرد. فساد اداری خاکستری: فعلی که از نگاه نخبگان ناپسند است، اما جامعه به آن اعتنایی ندارد؛ برای نمونه قصور کارمندان در رعایت ضوابطی که میان مردم از مقبولیت چندانی برخوردار نیستند و تنها نخبگان سیاسی به آن‌ها معتقدند.

1. Inlandier and Thesmar
2. Moreno and Takalo

فساد اداری سفید: اقدامی که در ظاهر خلاف قانون است اما بیشتر افراد جامعه همانند نخبگان سیاسی و عمده مردم عادی آن را چندان ناپسند و مهم نمی‌دانند که تقاضای مجازات عامل آن را داشته باشند.

شفافیت

شفافیت به معنای ایجاد دسترسی آزادانه و مستقیم مردم، بنگاه‌ها و سازمان‌های منتفع و بهره‌مند از تصمیمات، اقدامات و برنامه‌ها، به اطلاعات کافی و قابل فهم است. از این نظر مسئولان و تصمیم‌گیران باید به طور شفاف اطلاعات کافی و لازم را در دسترس جامعه قرار دهند و تلاش در پنهان کردن اطلاعات نکنند (تقوی و لطفی، ۱۳۸۵).

تأثیر شفافیت بر عملکرد بانک‌ها

میزان شفافیت در شبکه بانکی، یکی از معیارهای مهم در ارزیابی سلامت بانکی می‌باشد. گرچه شفافیت ذاتاً به‌طور مستقیم تأثیری بر عملکرد بانک‌ها نداشته، اما بر انضباط مالی تأثیر فراوانی دارد. بررسی نقش و ضرورت شفافیت در بانک‌ها شامل موارد زیر می‌باشد.

۱. عملکرد مالی بانک در این قسمت، بانک‌ها موظف هستند اقدام به انتشار اطلاعاتی کنند که عملکرد مالی‌شان را روشن کرده و برای عموم مناسب و قابل دسترس باشد. اطلاعات مفیدی از جمله معیارهای مهم و کمی در حوزه عملکرد مالی، طبقه‌بندی درآمدها و مخارج، زمینه‌های مدیریتی و تجزیه و تحلیل عملکرد مالی می‌باشد. در واقع در این مرحله به انتشار اطلاعاتی از ترازنامه سود و زیان که نمایانگر عملکرد مالی بانک در بازه‌ای مشخص است، اشاره می‌شود و بانک باید اطلاعاتی مثل هزینه‌های عملیاتی، درآمدهای غیربهره‌ای، درآمد و هزینه بهره، حق الزحمه و کارمزد و سایر هزینه‌ها نظیر هزینه مالیاتی و هزینه پوشش ریسک را در قالب‌های معین و یا نسبت‌های سودآور مثل بازده دارایی‌ها، بازده سرمایه و نسبت هزینه به درآمد منتشر کند (آدام^۱، ۲۰۰۵).

۲. شرایط مالی بانک در این قسمت: بانک موظف است اطلاعاتی را منتشر کند که متقاضیان

1. Adam

اطلاعات بتوانند بر مبنای آن‌ها بانک را در مورد قدرت پرداخت بدهی، تعهداتش و مدیریت نقدینگی ارزیابی کنند. این اطلاعات بیشتر تمرکز بر داده‌های صورتحساب‌ها، بیلان و ترازنامه‌ها مانند نوع، میزان و طبقه‌بندی دارایی‌ها، بدهی‌ها و سرمایه بانک دارد.

۳. شیوه‌ها و راهبردهای مدیریت ریسک بانک: یک بانک باید در یادداشت‌های تبیینی خود درباره شیوه‌ها و راهبردهای مدیریت ریسک خود که معیار مهمی در ارزیابی عملکرد بانک است، توضیحاتی ارائه کند. از جمله این اطلاعات می‌توان به مواردی مثل الگوها، ساختار مدیریت ریسک، شیوه‌سازی، ارزش در معرض خطر، فرایند اعتبارسنجی و ابزارهای کاهش ریسک نظیر وثیقه، تضامین و... اشاره کرد.

۴. میزان منابع در معرض ریسک: با در اختیار داشتن این اطلاعات، می‌توان از حجم منابع پرریسک اطلاع پیدا کرد و در خصوص آینده بانک پیش‌بینی کم‌خطایی داشت. اطلاعات منتشرشده در این مرحله به صورت مجزا مثل دارایی‌های ترازنامه‌ای و خارج از ترازنامه می‌باشد.

۵. فرایندهای حسابداری موجود: انتشار رویه‌های به کار گرفته شده در صورت‌های مالی، کاربران را به نحوه دیدگاه بانک آگاه کرده و این امکان را در اختیار ایشان قرار می‌دهد که تعدیلات لازم را برای مواردی که در صورت‌های مالی آشکار نشده انجام دهد. اطلاعات موردنیاز به انتشار در این قسمت به مواردی مثل مبانی کلی حسابداری و اساس گزارشگری بانک در مواردی نظیر شناسایی درآمد، تلفیق، شناسایی زیان، قیمت‌گذاری اوراق بهادار سرمایه‌گذاری شده، تعیین ذخایر، تعدیلات ارزی و غیره اشاره دارد.

۶. اطلاعات کاری، مدیریت و حاکمیت شرکتی: انتشار چنین اطلاعاتی، شناخت کاربر از وضعیت فعلی بانک در بازارهای موجود، راهبردهای اتخاذشده و قدرت مدیریت بانک می‌باشد. در حقیقت شفافیت در مورد اطلاعاتی نظیر ساختار هیئت‌مدیره، ترکیب مدیران ارشد و ساختار صنفی در این بخش موردنیاز است (طاهری تفرشی، ۱۳۸۹).

امروزه در ایران اهمیت و ضرورت ارتقای سطح شفافیت بانکی بیش از هر دوره دیگری محسوس است؛ چراکه با افزایش میزان شفافیت، احتمال وقوع و رخداد بحران‌های بانکی به میزان

قابل ملاحظه‌ای کاهش یافته و نهادها و سازمان‌های نظارتی نظیر بانک مرکزی قادر به سیاست‌گذاری، تصمیم‌گیری و نظارت اثربخش‌تر خواهند بود.

ویژگی‌های بانکی

ناملموس بودن: بانک‌ها برای تبیین کیفیت و مزایای خدمات بانکی، باید مؤلفه‌هایی را مانند فیلم، عکس، تبلیغات، جاذبه‌های رفتاری به خدمات خود اضافه کنند. سیستم بازاریابی در بانک‌ها نمی‌تواند به سنجش میزان عملکرد خود بر شاخص‌های عادی کیفیت محصول بسنده کند بلکه جهت نظارت بر کیفیت، باید از روش نظرسنجی میزان رضایت مشتریان را مورد سنجش قرار دهد.

تفکیک‌ناپذیری: با توجه به اینکه بسیاری از خدمات بانکی قابل بایگانی نمی‌باشند، نمی‌توان تولید را از مصرف جدا نمود. ابتدا خدمات فروخته و پس از آن به صورت هم‌زمان تولید و مصرف می‌شوند. در تبادل خدمات عمدتاً ارتباطات به‌طور مستقیم و نزدیک است. خریدار، فروشنده، خدمات‌رسان، زمان، مکان و شرایط حاکم بر مبادله خدمات بر دادوستد خدمات تأثیر دارند. عدم قابلیت ذخیره‌سازی و انبار کردن خدمات: خدماتی که در بانک عرضه می‌گردد امکان ذخیره‌سازی ندارد تا در زمان نیاز آن‌ها را توزیع و مصرف کرد. پیش‌بینی صحیح در مورد مقدار تقاضا برای حفظ شرایط تعادل عرضه و تقاضا در خدمات بسیار مورد اهمیت است. عدم ثبات در کیفیت خدمات: بیشتر خدمات بانک از مسیر افراد عرضه می‌شود و عملکرد افراد همیشه باثبات نیست. دو مؤلفه انگیزه کارکنان و حجم کاری موسسه می‌تواند منجر به تشدید بی‌ثباتی کیفیت خدمات شود.

امانت‌داری: یک موسسه مالی برای جذب مشتری به آنان پیشنهادهای مالی مناسب ارائه می‌دهند. در حقیقت کاربران تعدادی از وعده‌ها را اتباع می‌کنند. به همین خاطر جلب اطمینان و اعتماد آنان از سوی آن موسسه امری اجتناب‌ناپذیر می‌باشد.

جریان دوطرفه اطلاعات: این مؤلفه شامل جریانی منظم و دوسویه از معاملات و مبادلات میان بانک و مشتریان می‌باشد که منجر به تولید ثروت از مسیر اطلاعات گردآوری شده از کاربران

می‌گردد.

رقابت پذیری

بررسی دیدگاه‌های مختلف نشان می‌دهد که از رقابت‌پذیری تعریفی واحد وجود ندارد. لکن به‌طور کلی می‌توان رقابت‌پذیری را توانمندی‌های یک کشور در زمینه کسب و کار و صنعت دانست که قادرند آن‌ها را حفظ کنند تا در بازارهای بین‌المللی نرخ بازگشت خوبی را در فاکتورهای تولید ایجاد کرده و عوامل انسانی خود را در شرایط خوبی قرار دهند. به‌بیان‌دیگر، رقابت‌پذیری قدرت افزایش سهم بازار، سودآوری، افزایش ارزش افزوده و حضور در عرصه رقابت عادلانه، منصفانه و بین‌المللی برای یک بازه زمانی طولانی است (زرانژاد و انواری، ۱۳۸۴). رقابت‌پذیری با ترکیب دارایی‌ها و فرایندها شکل می‌گیرد. دارایی‌ها یا به شکل موهبتی است نظیر منابع طبیعی و یا ساخته شده دست انسان مانند زیرساخت‌ها است. فرایندها نیز دارایی‌ها را تبدیل به منافع اقتصادی حاصل از فروش به مشتری می‌کنند و در آخر باعث شکل‌گیری رقابت می‌گردند. در تحلیل رقابت‌پذیری می‌توان از نگاهی دیگر به موضوع پرداخت و آن منابع ایجاد رقابت‌پذیری می‌باشد. منابع ایجاد رقابت‌پذیری در سه دسته فناوری، سازمان و نیروی انسانی تقسیم‌بندی می‌شود. مزیت رقابتی حاصل از عوامل انسانی پایداری بیشتری نسبت به دیگر مزیت‌های رقابتی دارد و زمان طولانی‌تری نیاز است تا رقیبان قادر باشند چنین مزیت‌های رقابتی را الگوبرداری کنند (نظریان و همکاران، ۱۳۹۲).

چهار فاکتور رقابت‌پذیری که عموماً تعریف‌کننده فضای حاکم بر اقتصاد داخلی یک کشور می‌باشند، عبارت‌اند از:

شکل ۱. چهار فاکتور رقابت‌پذیری

بر پایه این چهار فاکتور و با در نظر گرفتن بیش از ۳۰۰ معیار، سالنامه رقابت‌پذیری جهان نتیجه می‌گیرد که عملکرد صحیح در این ابعاد چهارگانه، فضایی در کشور به وجود می‌آورد که رقابت‌پذیری در سطح جهان را تضمین می‌کند (واعظ و فرهادی‌پور، ۱۳۹۳).

رقابت در صنعت بانکداری

برای سنجش میزان رقابت در صنعت بانکداری، معمولاً از دو روش متفاوت استفاده می‌شود. روش اول، رویکرد ساختاری است که از پارادایم سنتی «ساختار - رفتار - عملکرد» الهام می‌پذیرد و این‌گونه بررسی می‌شود که بازارهای متمرکز منجر به رفتار تبانی و انحصار در بین بانک‌ها می‌شود، در نتیجه، برای آن‌ها امکان برخورداری از منافع و سودآوری بیشتری را فراهم می‌کند. در دیدگاه ساختاری، ساختار بازار به وسیله نسبت تمرکز تشریح می‌شود. رویکرد دوم به روش سازمان صنعتی تجربی جدید NEIO^۱ معروف است که بر الگوهای غیرساختاری متکی است که با استفاده از مشاهدات مربوط به رفتار بانک‌ها به بررسی و تحلیل توانایی بازار می‌پردازد و به تشریح معادله‌ای بر مبنای الگوهای نظری تعیین قیمت و ستانده‌ها نیاز دارد.

الگوهای غیرساختاری رقابت‌پذیری عبارت است از مدل‌های ایواتا^۲ (۱۹۷۴)، برازناهان^۳ (۱۹۸۷) و راس - پانزار (۱۹۸۷)^۴ که در واکنش به عدم کارایی نظری و تجربی الگوهای ساختاری توسعه یافته‌اند. مطالعات گذشته در این حوزه گویای آن است که تمرکز الزاماً با رقابت همبستگی ندارد و به کارگیری از یک شاخص تمرکز به‌عنوان مؤلفه‌ای برای سنجش رقابت، می‌تواند منجر به تورش ۵ نتایج برآورد الگو شود. پانزار و راس ثابت کردند که جمع‌کشش درآمدی عوامل قیمتی تعیین‌کننده حالت بازار از منظر رقابت کامل، رقابت انحصاری و یا انحصار کامل بودن است. آماره H راس - پانزار عبارت است از:

1. New Empirical Industrial Organization
2. Iwat
3. Bresnahan
4. Panzar - Rosse
1. Bias

$$H = \sum \frac{\partial TR}{\partial W_K}$$

که در آن TR_i کل درآمد موسسه i ($i = 1, \dots, N$) و W_K ارزش عامل نهاده K است. اگر H برابر و یا کوچک‌تر از صفر باشد، بازار در حالت انحصار یک‌جانبه است، اگر میان صفر و یک باشد، بازار در شرایط رقابت انحصاری و اگر برابر یک باشد، بازار در وضعیت رقابت کامل می‌باشد.

پیشینه پژوهش

مطالعات داخلی

مرادمند (۱۳۹۹) در پژوهش خود به مطالعه رابطه میان میزان شفافیت اطلاعات مالی و رقابت بانکی پرداخته شده است. در این مقاله با به‌کارگیری از شاخص‌های شفافیت مشخص شده در مدلی استاندارد، میزان سطح شفافیت در بنگاه‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران برآورد شده و پس از آن با رقابت بانکی مورد سنجش قرار گرفته است. نتایج به دست آمده، نشانگر این است که در سطح ضریب اطمینان ۹۵ درصد، میان سطح شفافیت اطلاعات مالی و رقابت بانکی رابطه معنی‌داری برقرار است.

فرخی و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی به بررسی ارتباط شفافیت با رقابت‌پذیری بانک‌ها و نقدینگی و بازده بازار در بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته است. جامعه آماری و نمونه آماری در این پژوهش برای آزمون فرضیه‌ها، متشکل از داده‌های ۱۸۲ بانک در بورس اوراق بهادار تهران از سال ۱۳۸۶ تا سال ۱۳۹۷ می‌باشد. یافته‌های پژوهش حاکی از این است که بین شفافیت ناشی از ارتباط سطح شفافیت اطلاعات مالی و رقابت بانکی، نزدیک به سطح اطمینان ۹۵ درصد ارتباط معنادار و مثبت وجود دارد.

خداداد کاشی و جعفری لیلاب (۱۳۹۵)، در مقاله خود ساختار صنعت بانکداری ایران در بازه زمانی ۸۰-۹۴ با به‌کارگیری از مؤلفه‌های ساختاری نظیر رقابت، تمرکز و موانع ورود مورد بررسی قرار داده‌اند. این پژوهش با بهره‌مندی از شاخص‌هایی مانند سهم بازار، نسبت تمرکز بنگاه و

شاخص هر فیندال هر شمن قدرت انحصاری را در دو بازار سپرده و وام بررسی نمودند. با ورود بانک‌های خصوصی از سال ۱۳۸۰ میزان سهم بانک‌های دولتی در بازار وام‌ها و تسهیلات اعطایی کاهش یافته و سهم بانک‌های خصوصی افزایش یافته است.

پناهی و همکاران (۱۳۹۴)، در پژوهشی با عنوان «بررسی برآورد هزینه‌های اجتماعی قدرت بازاری بانک‌ها و شفافیت اطلاعاتی در سیستم بانکداری ایران» به ارزیابی رابطه میان متغیرهای قدرت بازاری، شاخص لرنر و هزینه اجتماعی در بازه زمانی ۱۳۸۶-۱۳۹۳ پرداخته‌اند. نتایج این پژوهش نشان داد که قدرت بازاری سیستم بانکی در ایران در سال ۱۳۸۶ معادل ۰/۸۴ درصد تولید ناخالص داخلی ایران هزینه خالص اجتماعی به همراه داشته است که این میزان در سال ۱۳۸۸ افزایش پیدا کرده و به اوج خود رسیده است و از این سال به بعد سیر نزولی به خود گرفته است تا جایی که در آخرین سال مورد مطالعه این پژوهش یعنی سال ۱۳۹۳ به میزان ۰/۹۷ درصد تولید ناخالص داخلی ایران رسیده است.

فردوسی (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان «پیشگفتاری بر ضرورت استقرار حاکمیت شرکتی و شفافیت اطلاعاتی در نظام بانکی با تأکید بر آسیب‌شناسی نظام بانکداری بدون ربای ایران» به ارزیابی ارتباط میان متغیرهای حاکمیت شرکتی و آسیب‌شناسی نظام بانکداری بدون ربای ایران اشاره کرده است. نتایج این مقاله بیانگر آن است که اثربخشی بهینه سیاست‌های تسهیل پولی و نیز سیاست‌های ارتقای قدرت تسهیلات‌دهی نظام بانکی که به منظور خروج غیرتورمی از رکود و تأمین سرمایه در چرخش بنگاه‌های اقتصادی ترسیم شده است، مشروط به استقرار نظام حاکمیت شرکتی بانکی به عنوان پیش شرط می‌باشد.

مطالعات خارجی

فرانکر و همکاران^۱ (۲۰۲۱) در پژوهشی تحت عنوان «بررسی رابطه بین رقابت و شفافیت بانک‌ها» به بررسی روابط بین این متغیرها پرداخت. وی اظهار نمود بر مبنای ادبیات موجود، میان شاخص‌های تمرکز و مطالبات معوق بانکی به عنوان یکی از نمایندگان ثبات بانک ارتباطی

1. Franker et al

معکوس وجود دارد. وی در این تحقیق سیستم بانکداری سوئیس را مورد بررسی قرار داد، همچنین از شاخص‌های دیگری نیز برای ثبات در این تحقیق استفاده شده است که نتایج به دست آمده تا حدی متناقض به نظر می‌رسد.

دریس و همکاران^۱ (۲۰۲۱) در پژوهشی تحت عنوان "بررسی تاثیر اصلاحات نظارتی بر ساختار هزینه، مالکیت و رقابت در صنعت بانکداری مالی" به بررسی روابط بین این متغیرها با استفاده از داده‌های بانک‌های بخش دولتی، بخش خصوصی و بانک‌های خارجی کشور مالی پرداختند. نتایج نشان می‌دهد که رابطه کارایی هزینه مالکیت تحت تاثیر اصلاحات است. تجزیه و تحلیل پویایی رقابت در بازار وام نشان می‌دهد که با وجود قوانین - نظارتی محکم، رقابت قوی در بازار وام وجود دارد. مقررات زدایی در برخی از کشورها باعث افزایش کارایی می‌شود، در حالی که در کشورهای دیگر تنها بر پیشرفت تکنولوژی اثر مثبت دارد.

جیک و همکاران^۲ (۲۰۲۱) در پژوهشی تحت عنوان "بررسی تاثیر تمرکز ساختار بازار، شفافیت اطلاعاتی بر عملکرد صنعت بانک‌های تجاری در بازارهای در حال توسعه" به بررسی روابط بین این متغیرها پرداخت. وی اظهار نمود بر مبنای ادبیات موجود، این تحقیق با فرضیه کارایی سازگار است، به این ترتیب که محدودیت در رشد داخلی و رشد بیرونی، کارایی اقتصادی بانک‌های تجاری را تحت تاثیر قرار می‌دهد

جیسون و همکاران^۳ (۲۰۱۹) در این پژوهش به بررسی رابطه میان رقابت، کارایی و پایداری بانک‌ها پرداخته است. ۲۳ بانک در بازه زمانی ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۹ مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج بیانگر آن است که میان رقابت و کارایی بانک‌ها ارتباط همسو وجود دارد و همچنین بانک‌هایی که از رقابت‌پذیری بالاتری برخوردار بوده‌اند، شاخص‌های پایداری قوی‌تری نسبت به سایر بانک‌ها داشته‌اند.

درک سیلویا و همکاران^۴ (۲۰۱۹) در این پژوهش به بررسی رابطه بین شفافیت گزارشگری

1. Driss et al
2. Jake et al
3. Jason et al
4. Derk Sylvia et al

مالی و رقابت‌پذیری بانک‌ها پرداخته است. نتایج این نوشتار عبارت است از این که شفافیت گزارشگری مالی بانک‌ها به طور مستقیم و معناداری با رقابت‌پذیری آن‌ها که توسط شاخص لرنر و تمرکز بانک سنجیده شده در ارتباط است و کیفیت دارایی‌های بانک تعدیل می‌گردد.

ایرینا و ماریا و همکاران (۲۰۱۶) در این پژوهش با عنوان «شفافیت سیستم بانکی و افزایش رقابت بانکی» به ارزیابی رابطه میان این متغیرها بین سال‌های ۲۰۰۱ الی ۲۰۱۵ پرداخته است. متغیرهای افشا، مقررات، قدرت بازار و تمرکز به‌عنوان معیارهای شفافیت سیستم بانکی در نظر گرفته شده و بر پایه آن‌ها تأثیر میزان شفافیت سیستم بانکی بر روی افزایش رقابت بانکی مورد سنجش قرار گرفته است. نتایج حاصل از این تحقیق بیانگر آن است که با افزایش افشای اطلاعات بانکی سطح رقابت‌پذیری آن‌ها افزایش پیدا کرده و با افزایش قوانین و مقررات بانکی میزان رقابت‌پذیری بانک‌ها کاهش پیدا خواهد کرد.

خلاصه‌ای از پیشینه ذکر شده در ذیل ارائه می‌گردد:

جدول ۱. خلاصه پیشینه پژوهش

محقق (سال)	هدف/مسئله	روش تحقیق	اهم یافته‌ها
خداداد کاشی و جعفری لیلاب (۱۳۹۵)	بررسی ساختار صنعت بانکداری ایران	شاخص هرفیندال هرشمن	ساختار نظام بانکی ایران با شرایط مطلوب رقابتی فاصله دارد.
واعظ و همکاران (۱۳۹۳)	بررسی تأثیر شفافیت سیستم بانکی بر افزایش رقابت بانکی	شاخص لرنز و مدل تعدیل جزئی خودهمبستگی	اصلاحات نظارتی سبب افزایش هزینه روی متغیرهای نهاده و ستانده و همچنین افزایش ناکارایی هزینه مالکیت در بانک‌ها گردیده است.

محقق (سال)	هدف/مسئله	روش تحقیق	اهم یافته‌ها
ایرینا و ماریا ^۱ (۲۰۱۶)	بررسی تأثیر ریسک اعتباری بر سودآوری بانک‌های نوژی	استفاده از داده‌های تابلویی و رگرسیون چندگانه	با افزایش افشای اطلاعات بانکی میزان رقابت‌پذیری آن‌ها افزایش پیدا کرده و با افزایش قوانین و مقررات بانکی میزان رقابت‌پذیری بانک‌ها کاهش پیدا خواهد کرد.
دلتویت ^۲ (۲۰۱۵)	بررسی رابطه ساختار (رقابت) و سودآوری بانک	ARDL و آزمون فرضیه ساختار- رفتار - عملکرد	وجود رابطه مثبت بین ساختار بازار (رقابت) و عملکرد بانک
تقوی و همکاران (۱۳۹۳)	بررسی تأثیر حاکمیت شرکتی و شفافیت اطلاعاتی بر ثبات سیستم بانکی کشورهای درحال توسعه	استفاده از نمونه ۴۰ کشور منتخب از کشورهای درحال توسعه در دوره ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۱ تخمین الگو به روش پانل ایستا	مالکیت دولتی بانک‌ها اثر بزرگ‌تری بر افزایش مطالبات معوق نسبت به مالکیت خصوصی و خارجی دارد، اما مالکیت خارجی نسبت به سایر انواع مالکیت‌ها از نظر نسبت‌های سودآوری بانک بهتر عمل می‌نمایند.

فرضیه‌های پژوهش

با توجه به مبانی نظری پژوهش و بر اساس مدل تحقیق، فرضیه‌ها به صورت زیر تبیین می‌شود:

شاخص فساد بر رقابت بانک‌ها در بانک‌های منتخب پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معناداری دارد.

شفافیت اطلاعات بر رقابت بانک‌ها در بانک‌های منتخب پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معناداری دارد.

1. Irina and Maria
2. Deltuvait

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی می‌باشد. از نظر ماهیت تحلیلی توصیفی است و با توجه به اینکه با استفاده از اطلاعات گذشته تخمین مدل صورت پذیرفته از نوع تحقیقات پس رویدادی می‌باشد.

برآورد مدل

مدل رگرسیونی تحقیق با توجه به مقاله آندروسکایا و سمنوا^۱ (۲۰۱۶) به صورت زیر مورد تخمین واقع می‌شود.

$$CM_{i,t} = \alpha_0 + \beta_0 Tr_{i,t} + \beta_1 CR_{i,t} + \beta_2 ROA_{i,t} + \beta_3 BL_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

که در رگرسیون فوق متغیرها به شرح زیر تعریف می‌گردند:

CM رقابت بانک‌ها

به منظور اندازه‌گیری رقابت بانکی از شاخص لرنر استفاده می‌کنیم که در آن هزینه نهایی با به کارگیری از تابع هزینه ترانسلوگ با یک ستاده (دارایی) و سه قیمت ورودی (قیمت نیروی انسانی، هزینه سرمایه فیزیکی و قیمت وجوه مقروضه) اندازه‌گیری می‌شود. مجموع هزینه‌های نیروی انسانی، هزینه‌های عمومی و اداری، استهلاک هزینه‌های وجوه قرض گرفته شده و سایر هزینه‌های عملیاتی برابر با هزینه کل می‌باشد. تابع هزینه به شرح زیر است:

$$\begin{aligned} \ln TC &= \alpha_0 + \alpha_1 \ln y + \frac{1}{2} \alpha_2 (\ln y)^2 + \sum_{j=1}^3 \beta_j \ln w_j + \sum_{j=1}^3 \sum_{k=1}^3 \beta_{jk} \ln w_k + \sum_{j=1}^3 \gamma_j \ln y \ln w_j + \varepsilon \\ MC &= \frac{TC}{Y} (\hat{\alpha}_1 + \hat{\alpha}_2 \ln y + \sum_{j=1}^3 \hat{\gamma}_j \ln w_j) \end{aligned}$$

که در آن TC نشان‌دهنده هزینه کل، Y دارایی کل، W قیمت نیروی کار (نسبت هزینه‌های وجوه قرض گرفته شده به وجوه قرض گرفته شده) می‌باشد.

1. Andrievskaya and Semenovab

Tr شفافیت اطلاعات

ارتقای سطح شفافیت نظام بانکی با استفاده از کیفیت افشای اطلاعات (Tr) و در این پژوهش، افزایش سطح شفافیت سیستم بانکی از طریق کیفیت افشای اطلاعات بانکی به‌عنوان متغیر مستقل، بر اساس شاخص‌های پیشنهادی به کمک بارت و همکاران^۱ (۲۰۱۳) محاسبه می‌گردد که اقتباس شده از نظرات کمیته جنکینز بود. در مدل بوتوسان^۲ متغیرهای به کار گرفته شده از روش گزارش‌های حاکمیت شرکتی و همچنین ارقام درجه‌بندی بانک‌های آمریکایی دریافت شده بود. شاخص محاسبه درجه شفافیت سود بانک‌های بورسی به پیروی از بارت و همکاران برابری می‌کند با بازده سهام بر تغییر در سودآوری.

CR شاخص فساد اداری

این شاخص مقداری مابین صفر تا ۱۰۰ را می‌پذیرد (سازمان بورس برای ارتقای سطح شفافیت بر اساس مقدار بازده و مقایسه آن با مقدار میانگین عددی بین صفر تا ۱۰۰ را برای هر شرکت در هر سال منتشر می‌کند که نشان از میزان سطح فساد در شرکت می‌باشد^۳).

ROA نرخ بازده دارایی

سودآوری بیانگر میزان قدرت بنگاه در سودآوری می‌باشد. سودآوری نتیجه نهایی تمام برنامه‌ها، اهداف و تصمیمات مالی بنگاه می‌باشد. عمدتاً از متغیرهای سود به فروش، بازده دارایی‌ها (ROA)، بازده حقوق صاحبان سهام (ROE) برای تخمین سوددهی استفاده می‌گردد. از میان تمام این متغیرها، مناسب‌ترین مسیر جهت محاسبه سودآوری یا ارزیابی عملکرد بانک، اندازه‌گیری نرخ بازده دارایی‌ها و نرخ بازده حقوق صاحبان سهام است. نرخ بازده دارایی، ارتباط میان میزان دارایی‌های شرکت و سود را مشخص می‌کند. اگر بانکی سرمایه‌گذاری‌های خود را

1. Bart & other

2. Butasan

۳. بخش قابل توجهی از اطلاعات از سامانه‌های «ستان» و «سمتا» و بخش دیگری نیز با نامه‌نگاری از مراکز مربوطه اخذ شده است.

افزایش دهد اما قادر نباشد به نسبت، میزان سود پس از کسر مالیات خود را نیز افزایش دهد، نرخ بازده دارایی کاهش می‌یابد. به همین خاطر افزایش میزان سرمایه‌گذاری بانک، نمی‌تواند به تنهایی باعث ارتقای وضعیت مالی بانک شود.

$$\text{نرخ بازده دارایی (ROA)} = \frac{\text{سود پس از کسر مالیات}}{\text{مجموع دارایی}}$$

مقدار سودآوری هر ریال از فروش را از طریق حاشیه سود اندازه‌گیری می‌کنند. گردش کل دارایی‌ها نیز عبارت است از میزان فروش بانک به ازای یک ریال دارایی؛ لذا بازده دارایی‌ها (ROA) ترکیبی است از حاشیه سود و میزان فعالیت بانک.

BL نقدینگی بانک

نقدینگی بانک عبارت است از مجموع میزان سپرده‌های دیداری بخش غیردولتی نزد بانک‌ها و اسکناس و مسکوکات نزد اشخاص و شبه پول شامل سپرده‌های سرمایه‌گذاری مدت‌دار، سپرده‌های قرض‌الحسنه پس‌انداز و سپرده‌های متفرقه می‌باشد. به دیگر سخن نقدینگی شامل حجم پول نقد در خارج از سیستم بانکی است که قابلیت تورمزایی دارد، بدین مفهوم که چنانچه حجم پول نقد افزایش یابد قدرت خرید افزایش یافته و به دنبال آن سطح عمومی قیمت‌ها نیز افزایش می‌یابد.

I بانک‌های منتخب پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

t دوره زمانی تحقیق

آمار توصیفی

برای نشان دادن ویژگی آماری متغیرهای الگو، از آزمون جارکی و برا^۱ برای درک بهتر متغیرها استفاده شده است. این آزمون توسط جارکی و برا در سال ۱۹۸۷ ارائه گردید. آماره این

1. Jarque and Bera

آزمون تفاوت چولگی و کشیدگی مانده‌ها را با توزیع نرمال محاسبه می‌کند. آماره آزمون به شرح زیر می‌باشد:

$$J_B = \frac{N-k}{\sigma} \left(S^2 + \frac{(K-3)^2}{4} \right)$$

که در آن S چولگی و k کشیدگی و K تعداد ضرایب برآورد شده برای ایجاد سری زمانی است. همچنین آماره آزمون تحت فرض صفر (نرمال بودن توزیع مانده‌ها) دارای توزیع x^2 با ۲ درجه آزادی است. حال پیش از برآورد مدل ابتدا ویژگی آماری هر یک از متغیرها مورد بررسی قرار می‌گیرد تا از این مسیر بتوانیم به یک درک دقیق از آنها پی ببریم.

جدول ۲. ویژگی آمار توصیفی متغیرها

CM	TR	RC	ROA	BL	
0.165540	0.136269	43,50119	0.386509	5746122,25	میانگین
0.173809	0.128488	44,04766	0.287560	5879720.67	میانه
0.291314	0.374823	69,76939	2.363587	6108348,35	حداکثر
0.081089	0.099457	14,63556	-0.267246	1480840,41	حداقل
0.047484	0.015187	6.156236	0.387273	408548,27	انحراف معیار
2.055289	1.361227	2.368459	2.848666	2.273087	چولگی
13.45239	5.017491	14.60022	12.83409	6.948534	کشیدگی
102	102	102	102	102	مشاهدات

در جدول بالا در بیشتر موارد ملاحظه می‌شود که میانگین به میانه نزدیک است و این مسئله بیان‌کننده نرمال بودن توزیع متغیرها می‌باشد.

انحراف معیار یکی از شاخص‌های پراکندگی است که بیان می‌کند داده‌ها به طور میانگین چه مقدار از مقدار متوسط فاصله دارند. در جدول فوق در تمام موارد انحراف معیار داده‌ها کوچک

می‌باشد و این مسئله نیز بیان‌کننده توزیع مناسب داده‌ها می‌باشد. چولگی برابر با گشتاور سوم نرمال شده است. چولگی در حقیقت معیاری از وجود یا عدم تقارن تابع توزیع می‌باشد. در جدول فوق میزان چولگی متغیرها مشاهده می‌گردد. کشیدگی برابر با گشتاور چهارم نرمال شده است، به عبارت دیگر کشیدگی معیاری از تیزی منحنی در نقطه ماکزیمم است. مقدار کشیدگی برای توزیع نرمال برابر ۳ می‌باشد. در این مقاله، از آزمون ریشه واحد لوین، لین و همکاران برای بررسی پایایی متغیرها استفاده شده است.

جدول ۳. خلاصه نتایج آزمون‌های ریشه واحد پانلی

بانک‌های منتخب			
متغیرها	آماره LLC		
	مقدار آماره	سطح احتمال	وضعیت متغیر
CM	-۸۴,۰۹۹۸	۰,۰۰۰۰	I(0)
Tr	-۴,۰۰۲۶۷	۰,۰۰۰۰	I(0)
CR	-۲,۷۹۴۱۹	۰,۰۰۲۶	I(0)
ROA	-۱۳,۰۵۰۴	۰,۰۰۰۰	I(0)
BL	-۱۴,۱۸۵۹	۰,۰۰۰۰	I(0)

نتایج جدول ۱ و بررسی مقادیر آماره‌های محاسبه شده و احتمال پذیرش آن‌ها نشان می‌دهد که همه متغیرهای تحقیق در سطح پایا شدند.

آزمون‌های هم‌انباشتگی پانل ۱

در این تحقیق از آزمون هم‌انباشتگی کائو برای بررسی وجود رابطه بلندمدت میان متغیرها استفاده شده است که نتایج در جدول زیر ارائه شده است.

1. Cointegration Test

جدول ۴. نتایج آزمون هم‌انباشتگی کائو برای مدل

t-Statistic	Prob	
-۱۳,۹۰۱۳۴	۰,۰۰۰۰	ADF

همان‌طور که ملاحظه می‌شود، بر اساس نتایج مدل، هم‌انباشتگی یا وجود رابطه تعادلی بلندمدت بین متغیرهای مدل مطالعه در سطح احتمال ۹۵٪ قابل قبول می‌باشد.

یافته‌های پژوهش

برای مشخص کردن شیوه استفاده داده‌های ترکیبی و شناسایی همگن یا ناهمگن بودن آن‌ها از آزمون چاو و آماره F لیمر استفاده می‌کنیم. در صورتی که نتایج این آزمون، مبنی بر استفاده داده‌ها به صورت داده‌های پانلی شود؛ باید جهت تخمین الگوی پژوهش از یکی از الگوهای اثرات ثابت (FEM) یا اثرات تصادفی (REM) استفاده کرد. برای به‌کارگیری یکی از این دو الگو باید آزمون هاسمن را اجرا کرد. فرض صفر آزمون هاسمن مبنی بر مناسب بودن الگو اثرات تصادفی جهت تخمین الگوهای رگرسیونی پنل دیتا می‌باشد.

جدول ۵. نتایج انتخاب الگو جهت تخمین مدل

احتمال	مقدار آماره آزمون	آماره آزمون	نوع آزمون
۰,۰۵۴۵	۱,۷۲۳۸۳۸	F	F مقید برای مدل
۰,۵۲۰۴	۳,۲۲۸۰۹۹	H	آزمون هاسمن برای مدل

بر اساس آزمون F، با احتمال ۹۰٪ نمی‌توان فرضیه صفر مبنی بر یکسان بودن اثرات انفرادی^۱ را قبول کرد. به همین خاطر، نتایج روش حداقل مربعات معمولی، اریب‌دار می‌باشد و باید روشی را برگزید که اثرات انفرادی ناشی از ناهمگنی متغیرها، لحاظ شود؛ بنابراین می‌توان گفت که روش‌های اثرات ثابت و تصادفی که قدرت توضیح دهنده بالایی دارند و اثرات انفرادی را لحاظ می‌کنند، نتایج قابل‌اعتمادتری را ارائه می‌کنند و نسبت به روش قبل کاراتر و مناسب‌تر

1. Individual Effects

می‌باشند. لکن برای انتخاب الگوی مناسب از میان دو الگوی اثرات ثابت و تصادفی، ضروری است آزمون هاسمن انجام گیرد. نتیجه آزمون هاسمن، الگوی اثرات تصادفی را تأیید می‌کند که نتیجه تخمین در جداول زیر ارائه گردیده است.

جدول ۶. نتایج حاصل از تخمین الگو به روش پانل ایستا برای مدل (رقابت بانکی به عنوان متغیر وابسته)

متغیرها	(اثرات تصادفی)			
	Coef ضریب تأثیر	Std. Err انحراف معیار	Z آماره آزمون	P> z ارزش احتمال
ضریب ثابت (عرض از مبدأ)	۰,۹۲۴۲۴۴	۰,۰۳۵۸۱۷	۲۵,۸۰۴۵۱	۰,۰۰۰۰
Tr کیفیت افشای اطلاعات	۰,۳۷۷۲۰۹	۰,۰۳۲۵۱۷	۱۱,۶۰۰۴۶	۰,۰۰۰۰
CR شاخص فساد	-۰,۱۱۶۷۴۹	۰,۰۲۲۷۳۱	-۵,۱۳۶۰۰۷	۰,۰۰۰۰
ROA نرخ بازده دارایی	۰,۱۹۲۷۵۵	۰,۰۱۵۰۷۱	۱۲,۷۸۹۴۱	۰,۰۰۰۰
BL نقدینگی بانک	۰,۲۰۰۸۸۵	۰,۰۹۶۹۵۰	۲,۰۷۲۰۴۸	۰,۰۴۱۱
$R^2 = .۰/۸۵۳۹$ $F = ۲/۳۴۱$ $\text{prob}(F \text{ Statistic}) = 0.0000$ $\text{Durbin - Watson} = ۱/۹۲۸$				

با توجه به آماره آزمون Z و value-p محاسبه شده آزمون فرضیه برای مدل، بیانگر آن است که ضرایب مربوط به متغیرهای مستقل بر رقابت میان بانک‌های کشور در بورس اوراق بهادار در سطح اطمینان ۹۵٪ معنی‌دار می‌باشند؛ لذا فرضیه H_۰ مبنی بر عدم وجود تأثیر متغیرهای مستقل بر رقابت بین بانک‌های کشور پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار رد می‌شود و فرض H_۱ مبنی بر

وجود تأثیر متغیرهای مستقل بر رقابت بین بانک‌های کشور پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار مورد قبول می‌باشد.

تأثیر متغیر شفافیت اطلاعاتی بر افزایش رقابت‌پذیری در بانک‌های منتخب تحقیق مثبت و از لحاظ آماری معنی‌دار می‌باشد.

نتیجه تخمین الگو بیانگر آن است که متغیر شاخص فساد بر رقابت‌پذیری بانکی دارای تأثیر منفی و معنی‌داری در سطح اطمینان ۹۵ درصد می‌باشد.

انتشار اطلاعات مرتبط با تعدیل شدن سود دوره آتی در هر دوره، به سرمایه‌گذاران در مورد انتظار کمک می‌کند. این متغیر، به‌طور بالقوه، نشان‌دهنده به‌موقع بودن اطلاعات می‌باشد. انتشار تعدیل شده سود هر سهم، چنانچه، تعدیل دوره $t + 1$ در دوره t منتشر شده باشد باعث افزایش شفافیت صورت‌های مالی بانک‌ها شده و در نتیجه رقابت میان بانک‌های کشور افزایش می‌یابد. در دهه گذشته به خاطر سیاست حمایت از کوچک‌سازی دولت و اجرای خصوصی‌سازی بانک‌های دولتی در مقیاسی بزرگ و نیز ایجاد بانک‌های خصوصی، صنعت بانکداری کشور دستخوش تغییرات معناداری در شرایط رقابتی‌اش شده است. این تغییرات در شرایط رقابتی صنعت بانکداری و نیز سیاست‌های اخیر مبنی بر کاهش نرخ بهره تسهیلات، رفتار وام‌دهی بانک‌ها و در نتیجه سازوکار انتقال سیاست پولی از طریق کانال وام‌دهی را تحت تأثیر قرار داده باشد و همه این عوامل بر افزایش رقابت بانکی توسط صنعت بانکداری تأثیرگذار باشد.

نتیجه‌گیری

رقابت‌پذیری بانکی، مهم‌ترین شاخص سرمایه‌گذاری از نگاه سرمایه‌گذاران به حساب می‌آید. هر مقدار سطح رقابت بانکی زیاد گردد، قدرت انتخاب مشتریان نیز افزایش می‌یابد و قدرت تصمیم‌گیری برای سرمایه‌گذاری بر اساس افزایش سوددهی اتخاذ می‌شود. با توجه به ضرورت و اهمیت سرمایه‌گذاری در سهام در بانک‌ها در راستای افزایش رشد اقتصادی کشورها، توجه به شفافیت اطلاعاتی و افزایش رقابت بانکی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار می‌باشد. زمانی که شفافیت

نظام بانکی ارتقا می‌یابد، خلأ اطلاعاتی نیز کاهش می‌یابد و در راستای افزایش سوددهی، رقابت میان بانک‌ها نیز ارتقا خواهد یافت. در حقیقت با افزایش رقابت بانکی، میزان رشد اقتصادی نیز تحت تأثیر قرار می‌گیرد و چرخه اقتصاد را به حرکت درمی‌آورد.

مراد از شفافیت در این تحقیق، انتشار عمومی اطلاعات معتبر و به هنگامی است که این امکان را به مشتریان آن می‌دهد تا از عملکرد و وضعیت مالی، اقدامات تجاری، وضعیت ریسک و ابزارهای مدیریت آن در یک بانک، ارزیابی دقیقی داشته باشند. نتایج برخی تحقیقات در این زمینه بیانگر آن است که تأثیر رقابت در نظام بانکداری، دقیقاً همانند تأثیر رقابت در سایر بخش‌های اقتصادی، به‌طور کامل، آشکار و روشن نیست. شفافیت در اطلاعات از ارکان اصلی اعتماد مشتریان به حساب می‌آید. به هر میزان شفافیت در اطلاعات افزایش یابد، سطح اعتماد مشتریان نیز افزایش یافته و کاربران به بانک‌هایی بیشتر اعتماد خواهند نمود که اطلاعات بیشتری در رابطه با نوسان‌های سرمایه منتشر می‌کنند. انتشار اطلاعات از سوی بانک‌ها، سطح شفافیت اطلاعات را ارتقا داده و با گذشت زمان باعث می‌شود میانگین شاخص قیمت بیشتر شده و در نهایت منجر به افزایش حاشیه سود بانک‌ها خواهد شد.

تأثیر متغیر شفافیت اطلاعاتی بر افزایش رقابت‌پذیری در بانک‌های منتخب تحقیق مثبت و از نظر آماری معنی‌دار می‌باشد و متغیر شاخص فساد بر رقابت‌پذیری بانکی دارای تأثیر منفی و معنی‌داری در سطح اطمینان ۹۵ درصد می‌باشد.

با توجه به فرضیه شفافیت اطلاعاتی بر افزایش رقابت‌پذیری در بانک‌ها، مرادمند (۱۳۹۹) در پژوهشی به بررسی ارتباط میزان شفافیت در اطلاعات مالی و رقابت بانکی پرداخته است. نتایج این تحقیق حاکی از آن است که در سطح اطمینان ۹۵٪، میان سطح شفافیت در اطلاعات مالی و رقابت بانکی رابطه معناداری وجود دارد. نتایج این تحقیق با فرضیه حاضر در یک راستا قرار داشت. نتایج پژوهش حاضر بیانگر این است که با افزایش سطح انتشار اطلاعات در بانک‌ها میزان رقابت‌پذیری آن‌ها نیز افزایش یافته و با بهبود وضع قوانین و مقررات بانکی سطح رقابت‌پذیری بانک‌ها نیز کاهش پیدا می‌کند. نتایج این تحقیق با فرضیه حاضر در یک راستا قرار داشت.

پیشنهادها

- انتشار سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار به تفکیک زمان افشا و انتشار سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار به تفکیک زمان سررسید
 - انتشار نرخ و شیوه محاسبه کارمزد خدمات عرضه شده به انتشار تغییرات در روش محاسبه کارمزد نسبت به سال گذشته
 - انتشار میزان سود (زیان) حاصل از معاملات ارزی به تفکیک نوع ارز
 - انتشار سطح انطباق شرایط معاملات با افراد وابسته با معاملات حقیقی
 - به منظور بهبود افشا در صورت‌های مالی بانک‌ها، به حساب‌رسان پیشنهاد می‌شود در رسیدگی‌های خود علاوه بر اطمینان از رعایت موارد یادشده به‌خصوص افشای تسهیلات اعطایی، میزان رعایت سایر موارد افشا در صورت‌های مالی نمونه را مورد بررسی قرار داده و بانک‌ها را ملزم به افشای کامل اطلاعات کنند.
 - پیشنهاد می‌شود در تهیه گزارش‌های مالی و صورت‌های مالی بانک‌ها، نسبت به افشای فعالیت‌های مدیریت ریسک، کیفیت حسابرسی و... توجه بیشتری مبذول گردد. افشای داوطلبانه فعالیت‌های مدیریت ریسک، با توجه به سطح اهمیت ریسک در صنعت بانکداری، می‌تواند انگیزه‌های سرمایه‌گذاری در سهام بانک‌ها را در سرمایه‌گذاران تقویت نماید.
- جهت دست یافتن به شفافیت، بانک باید در گزارش‌های مالی خود، اطلاعات مرتبی را در مورد مؤلفه‌های اصلی فراهم کند. مؤلفه‌هایی که بر میزان ارزیابی فعالان اقتصادی از شرایط بانک‌ها اثرگذارند. برای رسیدن به سطح قابل توجهی از شفافیت، ضروری است که هر یک از طبقات آورده شده در زیر را در قالب کلماتی روشن با جزئیات دقیق بررسی نمود. این شش طبقه عبارت‌اند از:
- ارزیابی مالی
 - شرایط مالی (شامل سرمایه، قدرت پرداخت بدهی‌ها و نقدینگی)

- سیاست‌ها و شیوه‌های مدیریتی ریسک
- میزان منابع در خطر ریسک (از جمله ریسک اعتباری، نقدینگی و دیگر ریسک‌ها)
- راهبردهای حسابداری
- اطلاعات اساسی در مورد امور کاری، مدیریتی، قوانین و مقررات و حاکمیت شرکتی.

- با توجه به اینکه یکی از ملزومات شفافیت، قابلیت مقایسه بین اطلاعات مختلف است؛ لذا به نظر می‌رسد اطلاعات بانک‌ها باید علاوه بر انتشار در پایگاه‌های اطلاع‌رسانی مربوط به خود آن‌ها با یک نظم واحد و قابلیت جستجو و کاملاً مشخص جمع‌آوری گردد. همچنین این اطلاعات باید به صورت منسجم و با قابلیت مقایسه، در یک پایگاه واحدی که مربوط به شفافیت می‌باشد، برای تمام مؤسسات اعتباری جمع‌آوری شود.
- پایگاه‌های اطلاعاتی تمام مؤسسات اعتباری نیز باید با این پایگاه جامع همواره در صفحه اول پایگاه اطلاع‌رسانی خود متصل و مرتبط باشند.
- به منظور رتبه‌بندی بانک‌ها و مؤسسات مالی، می‌توان از مؤسساتی که تخصص آن‌ها رتبه‌بندی و ارزیابی عملکرد بانک‌هاست به منظور رتبه‌بندی بانک‌ها از نظر شفافیت بهره‌مند گردید؛ بدین منظور می‌توان این مؤسسات خصوصی را در ذیل تشکیلات بانک مرکزی و تحت مدیریت این بانک، به منظور بازوی اجرایی آنان در نظر گرفت. بخشنامه‌های بانک مرکزی باید با توجه به تجارب کشورهای مختلف و استانداردهای بین‌المللی و همچنین شرایط خاص ایران، نظارت و پیگیری شده و برای این مهم ساختار مشخص پویا، پایدار و مترقی برای اعطای پاداش و محرومیت مشخص شود.

پیشنادهای آتی

- به پژوهشگران بعدی پیشنهاد می‌شود استقلال بودجه‌ای از دولت، یکپارچگی سیستمی با محوریت بانک مرکزی، هماهنگی انواع دستگاه‌های نظارتی و دارای رویکرد تقویت نظارت و حل مشکلات عمده بانکی، به عنوان مسئول هدایت مالی و پولی کلان کشور

برای رقابت بانکی در نظر بگیرند.

محدودیت تحقیق

- عدم بهره‌مندی از برخی تحقیقات الزویر به جهت محدودیت‌های موجود در پرداخت هزینه از طریق درگاه‌های خارجی.
- محدودیت دوره زمانی: تحقیق پیش رو در محدوده زمانی ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۸ انجام شده است که اگر در دوره زمانی دیگری این پژوهش صورت می‌گرفت، نتایج حاصل از این تحقیق احتمال داشت متفاوت باشد.
- محدودیت جامعه آماری: این نوشتار در بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران صورت گرفته است و اگر در شرکت‌های بورسی صورت می‌پذیرفت ممکن بود نتایج متفاوت باشد.

منابع

- ابونوری، عباسعلی، سجادی، سمیه السادات و محمدی، تیمور (۱۳۹۲). بررسی رابطه بین نرخ تورم و نرخ سود سپرده‌های بانکی در سیستم بانکداری ایران. فصلنامه سیاست‌های مالی و اقتصادی، سال اول، شماره ۳، پاییز، ۲۳-۵۲.
- بهرامی نسب، بهاره، میری، سید حسین و فغانی ماکرانی، خسرو (۱۳۹۲). بررسی استفاده از سیستم رتبه‌بندی CAMEL در بانک‌های ایرانی و ارتباط آن با بازده سهام بانک‌ها. مجموعه مقالات نخستین همایش ملی مهندسی صنایع و مدیریت پایه. شماره ۱۲۰.
- بیانی، صابر (۱۳۹۱). فساد اداری و مالی در سازمان‌های امروزی. تهران: فوژان ص ۵۵-۶۵.
- پناهی، حسین، امید نژاد، محمد و نوری، محمد (۱۳۹۴). بررسی برآورد هزینه‌های اجتماعی قدرت بازاری بانک‌ها در سیستم بانکداری ایران. فصلنامه پژوهش‌ها و سیاست‌های اقتصادی، سال بیست سوم، شماره ۷۳، ۲۴-۷.
- پوستین‌چی، مجتبی (۱۳۹۲). بررسی تأثیر رقابت در صنعت بانکداری بر مطالبات معوق بانک‌ها. مجله اقتصادی، شماره ۷ و ۸، مهر و آبان ۱۳۹۲، ۱۸-۵.
- تقوی، مهدی، احمدیان، اعظم و کیانوند، مهران (۱۳۹۳). بررسی تأثیر حاکمیت شرکتی بر ثبات سیستم بانکی کشورهای درحال توسعه (با تأکید بر شاخص مالکیت بانک‌ها). فصلنامه علمی پژوهشی دانش مالی تحلیل اوراق بهادار، شماره نوزدهم. صفحات ۱۳-۱۹.
- تقوی، جمال، لطفی، صابر (۱۳۸۵). بررسی تأثیر شفافیت بانکی بر رقابت در صنعت بانکداری ایران"، فصلنامه علمی پژوهشی دانش مالی تحلیل اوراق بهادار ۵۳-۵۹.
- جهانخانی، فرید و پارسائیان، نظر (۱۳۷۶). ریشه‌های فساد اداری و شیوه‌های مبارزه با آن. نشریه سیاسی-اقتصادی، شماره ۳۶-۳۹.

تأثیر راهبرد شفافیت، شاخص فساد و ویژگی‌های بانکی بر شاخص رقابت در بانک‌های منتخب بوسی

- حاجیان، دارا (۱۳۸۹) فساد اداری و مبارزه با آن از منظر سازمان ملل متحد. شماره ۵۵-۵۹.
- حجازی، نام (۱۳۸۹). ارزیابی عملکرد بانک‌های تجاری. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده امور بانکی دانشگاه فردوسی.
- رحمانی، علی، حسینی، سمیه (۱۳۹۱). بررسی شفافیت صورت‌های مالی بانک‌ها (ضرورت نظارت بر بانک‌ها و مؤسسات مالی). فصلنامه تازه‌های اقتصاد، بهار ۱۳۹۱، شماره ۱۳۵، ۸۲-۱۳۵.
- زرانژاد، فروغ و داوود انواری (۱۳۸۴). بررسی عوامل مؤثر در ایجاد مطالبات معوق بانک‌های تجاری مناطق آزاد تجاری-صنعتی مورد مطالعه شعب بانک ملت منطقه آزاد کیش. پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی پژوهشنامه حسابداری مالی و حسابرسی، تابستان ۱۳۸۴ دوره ۲، شماره ۶، صفحات ۱۷-۳۳.
- سینایی، محمود، داوودی اسکی، آزاده (۱۳۸۸). بررسی عوامل مؤثر در مطالبات سررسید گذشته و معوق بانک، پژوهشنامه اقتصادی، شماره ۶، ویژه‌نامه بانک.
- شاهرخ، فرید (۱۳۹۳). فساد مالی. انتشارات کانون اندیشه جوان ۳۷-۵۵.
- شیری، بهزاد (۱۳۸۸). بررسی ارزیابی نقش بانک‌های خصوصی در رقابتی کردن صنعت بانکداری ایران در دوره ۱۳۸۷-۱۳۸۰. فصلنامه برنامه و بودجه، شماره ۱۰۹، صفحات.
- صابری و نظر (۱۴۰۰) بررسی تأثیر رقابت در صنعت بانکداری بر اثربخشی انتقال آثار سیاست پولی از طریق کانال وام دهی بانک فصلنامه علمی پژوهشی دانش مالی تحلیل اوراق بهادار ۳۵-۴۵.
- طالب‌لو، رضا، بهمن‌پور، حمید (۱۳۹۱). بررسی تأثیر مقررات بانکی بر رقابت در صنعت بانکداری ایران. فصلنامه علمی پژوهشی دانش مالی تحلیل اوراق بهادار، شماره چهاردهم، تابستان، صفحات ۳۳-۶۵.
- طاهری تفرشی، مراد (۱۳۸۹) بررسی تأثیر رقابت در صنعت بانکداری بر اثربخشی انتقال آثار سیاست پولی از طریق کانال وام دهی بانک، فصلنامه روند. سال بیستم، شماره های ۵۳-۶۵.
- طبرسا، غلامعلی و گیلانی، نیما (۱۳۹۰). بررسی رابطه بین سیستم‌های اطلاعاتی (IS) فرآیند تصمیم‌گیری مدیران میانی نظام بانکداری خصوصی (مورد مطالعه بانک سامان). فصلنامه علمی پژوهشی دانشور رفتار/مدیریت و پیشرفت، تیرماه، سال هجدهم، شماره ۱۳، ۴۷-۲.
- عزیزی، شهریار؛ جمالی، شهرام و صناعی، ایمان (۱۳۹۱). ارائه مدل عوامل مؤثر بر عملکرد کارکنان در مورد برند در صنعت بانکداری (مطالعه موردی بانک کشاورزی). فصلنامه مدیریت بازرگانی، دوره ۴، شماره ۱۱، بهار، ۸۹-۱۰۴.
- فردوسی، فروهر (۱۳۹۴). پیشگفتاری بر ضرورت استقرار حاکمیت شرکتی در نظام بانکی با تأکید بر آسیب‌شناسی نظام بانکداری بدون ریای ایران. مجله اقتصادی، شماره ۱۱ و ۱۲، بهمن و اسفند، ۳۹-۵۸.
- قالیباف اصل، ایرج (۱۳۸۶). اقتصاد پولی و بانکداری. تهران: مؤسسه تحقیقات پولی و بانکداری.
- کردستانی، نام (۱۳۸۹). بررسی تحلیلی رابطه بین جریان‌های نقدی عملیاتی و اقلام تعهدی صورت‌های مالی - ارائه مدل برای پیش‌بینی جریان‌های نقدی عملیاتی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده مدیریت دانشگاه تهران.
- مجتهد، احمد (۱۳۸۹). بررسی شفافیت، مسئولیت‌پذیری و اطلاع‌رسانی بانک مرکزی ایران. فصلنامه پول و اقتصاد، شماره ۳، بهار، صفحات ۶۶-۲۵.
- مدرس، اعظم و داوودی، آزاده (۱۳۸۸). اثر نظارت بانکی بر کاهش مطالبات معوق. فصلنامه حسابداری مدیریت، دوره ۵، شماره ۱۲، صفحات ۳۴-۵۵.
- مدرکیان، حسن؛ کرباسی یزدی، حسین و خوش مهر، عباس (۱۳۸۹). ارزیابی سودمندی بندهای گزارش حسابرس مستقل و بازرس

- قانونی در شفافیت صورت‌های مالی بانک‌های تجاری. پژوهشنامه حسابداری مالی و حسابرسی، دوره، صفحات ۲۵-۴۵ مدنی، ۱۳۹۳ عوامل مؤثر بر فساد اداری در سازمان های دولتی جمهوری اسلامی ایران. مجلس و راهبرد ۴۵-۵۷ مرادمند، فرید (۱۳۹۹) رابطه میان میزان شفافیت اطلاعات مالی و رقابت بانکی ۲۵-۳۶ مرادی و فرخ (۱۴۰۰) بررسی شفافیت صورت های مالی بانک ها شفافیت اطلاعات مالی و رقابت بانکی ۲۶-۳۹ نظری و رامین (۱۳۹۹) بررسی رابطه ویژگیهای ساختار مالی و عملکردی بانکها با سطح افشای اطلاعات در صورتهای مالی بانکهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران فصلنامه برنامه و بودجه، شماره ۱۰۹ نظریان، رافیک؛ فرهادی‌پور، محمدرضا و فرجی، علی (۱۳۹۲). بررسی تأثیر رقابت در صنعت بانکداری بر اثربخشی انتقال آثار سیاست پولی از طریق کانال وام‌دهی بانک. فصلنامه روند، سال بیستم، شماره ۶۱ و ۶۲، بهار و تابستان، ۴۳-۷۴. نمازی، محمد و کرمانی، احسان (۱۳۸۷). تأثیر ساختار مالکیت بر عملکرد بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، دوره ۵۳، ۱۰۰-۸۳. نوری بروجردی، پیکان؛ جلیلی، محمد و مردانی، فاطمه (۱۳۸۹). بررسی تأثیر تمرکز و سایر عوامل در صنعت بانکداری بر سودآوری بانک‌های دولتی. فصلنامه پول و اقتصاد، شماره ۵، پاییز، صفحات ۳۳-۶۵ هیمر، فرهاد (۱۳۸۸) فقر و فساد و تبعیض، موانع توسعه در ایران. تهران: خدمات فرهنگی رسا. ۲۵-۳۹ واعظ، محمد؛ فرهادی‌پور، محمدرضا و کیانی، امیر (۱۳۹۳). بررسی تأثیر اصلاحات نظارتی بر ساختار هزینه، مالکیت و رقابت در بانک‌های ایران. فصلنامه پژوهش‌های پولی - بانکی، سال ششم، شماره ۱۵، بهار، صفحات ۲۵-۳۷
- Adam, B(2005) Corruption, banking sector, and stock market development: A panel data analysis. Management, 94, 99.
- Al-Obaidan A. M. (2013). Market Structure Concentration and Performance in the Commercial Banking Industry of Emerging Markets. European Journal of Economics, Finance and Administrative Sciences, 12, 104-115.
- Andries A. Apetri A. and Cocris V. (2015). The impact of the banking system reform on banks performance. African Journal of business management, vol. 6 (6), 2278-2284.
- Andrievskayaa, Irina; Semenovab, Maria. (2016). Does banking system transparency enhance bank competition? Cross-country evidence. Journal of Financial Stability, 23, 33-50.
- Barth, J., Caprio, G., Levine, R. (2013). Bank Regulation and Supervision Database (Updated June 2008). World Bank.
- Berger, A. N., Klapper, L. F., Turk-Ariss, R. (2009). Bank competition and financial stability. J. Financ. Serv. Res, 35(2), 99-118.
- Chen, Y., Hasan, I. (2006). The transparency of the banking system and the efficiency of information-based bank runs. J. Financ. Intermediation, 15, 307-331.
- David, B(2020) Belief in a just world lowers perceived intention of corruption: The mediating role of perceived punishment. PloS one, 9(5), e97075.
- Deltuvait, B(2015) Bank activity and funding strategies: The impact on risk and returns. Journal of Financial Economics, 98(3): 626- 650.
- Derek, C(2019) Why does corruption have different effects on economic growth? A case study of Sub-Saharan Africa and Southeast Asia.
- Deris, T (2021) What explains the low profitability of Chinese banks?. Journal of Banking & Finance, 33(11): 2080- 92.
- Feranker, T (2021) Effective factors on bank profitability in Iran. Journal of Money and Economy, 10(1): 107-129
- Hantingtone, H(2014) Corruption and foreign direct investment. Evidence from Central and Eastern European States. CES Working Papers, 5(3): 311- 322.
- Inlandier, V and Thesmar, L(2011) Impact of corruption on bank profitability: An analysis of Islamic

- Banks. *International Journal of Business Governance and Ethics*, 8(3): 195-209.
- Irina Andrievskayaa, Maria Semenovab, (2016). Does banking system transparency enhance bank competition? Cross-country evidence. *Journal of Financial Stability*, 23, 33–50.
- Irina, V and Maria, N (2016) Corruption and bank risktaking: Evidence from emerging economies. *Emerging Markets Review*, 24: 122-148.
- Jack, T (2021) Economic approaches of corruption in banking system. Unpublished
- Jayson, V (2019) Determinants of bank profitability in Tunisia: Does corruption matter? *Journal of Money Laundering Control*, 20(1): 70-78.
- Jimenez, G., Lopez, J. A. & J. Saurina. (2013). How Does Competition Impact Bank Risk- Taking?. Federal Reserve Bank of San Francisco.
- Kocabay, S. A. (2014). Bank Competition and Banking System Stability Evidence from Turkey. Istanbul Middle East Technical University.
- Lambesdorfe, A(2009) Impact of internal factors on bank profitability: Comparative study between Saudi Arabia and Jordan. *Journal of Applied finance and banking*,
- Moreno and Takalo (2012) The effect of corruption on entrepreneurship in developed vs non-developed countries. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 20(3): 237-262.
- Pandey, I. M. (2009). Financial Management Capital Structure Planning and Policy.
- Sanyal, P. & Shankar, R. (2013). Ownership, Competition and Bank Productivity An Analysis of Indian Banking in the Post-Reform Period. *Journal of Comparative Economics*, Vol. 26, 262-81.
- Seelanatha, L. (2015). Market Structure, Efficiency and Performance of Banking Industry in Sri Lanka. *Banks and Banks Systems*, 5(1), 20-31.
- Semenova, M. (2012). Market discipline and banking system transparency do we need more information?. *J. Bank. Regul*, 13(3), 241–248.
- Solís, Liliana & Joaquín Maudos. (2012). The Social Costs of Bank Market Power Evidence from Mexico. *Journal of Comparative Economics*, No. 36, 467-488.
- Zhao, T., Casu, B. & Ferrari, A. (2014). Deregulation and productivity growth a study of Indian commercial banking. *International Journal of Business Performance Management*, 10, 4, 318-343.